

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [MACIEJ SZPUNAR]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 25. oktobrī¹

Lieta C-469/17

Funke Medien NRW GmbH
pret
Bundesrepublik Deutschland

(*Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Autortiesības un blakustiesības – Reproducēšanas tiesības –
Tiesības uz darbu izziņošanu un tiesības uz citu tiesību objektu publiskošanu – Izņēmumi un
ierobežojumi – Dalībvalstu veiktās transponēšanas kārtība – Vērtējums saistībā ar pamattiesībām –
Izsmelošs raksturs

Ievads

1. “Rietumu frontē bez pārmaiņām”, minēts militārajā ziņojumā, kas, iespējams, ir vislabāk zināmais literatūras vēsturē. Šī frāze, kas ietverta Ēriha Marijas Remarka romānā ar tādu pašu nosaukumu², kopā ar darbu kopumā, protams, ir aizsargāta ar autortiesībām. Izskatāmajā lietā Tiesai ir uzdots sarežģītāks jautājums – vai militārais ziņojums, kurš ir nevis izdomāts, bet pavisam reāls, var tikt aizsargāts ar autortiesībām, kas ir saskaņotas Savienības tiesībās, tāpat kā citi literāri darbi?

2. Šis jautājums rada divas problēmas – pirmkārt, vai šāds ziņojums atbilst prasībām, kādām ir jāatbilst tekstam, lai to varētu kvalificēt par darbu, kas ir aizsargājams ar autortiesībām, šīm prasībām izrietot no pašas autortiesību būtības un arī no Tiesas judikatūras? Otrkārt, vai pastāv citi faktori, it īpaši vārda brīvība, kas ir aizsargāta ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (turpmāk tekstā – “Harta”), kuri ir jāņem vērā, lai mazinātu vai pat noraidītu šo aizsardzību? Man šķiet, ka ir jāatbild uz šiem diviem jautājumiem, lai sniegtu lietderīgu atbildi iesniedzējtiesai.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Remarque, E. M., *Im Westen nichts Neues*, Propyläen Verlag, Berlīne, 1929; tulkojums franču valodā: Hella, A., Bournac, O., Stock, Parīze, 1929.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā³ 2. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis paredz ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt tiešu vai netiešu, īslaicīgu vai pastāvīgu reproducēšanu ar jebkādiem līdzekļiem un jebkādā formā, pilnībā vai daļēji:

a) autoriem – attiecībā uz viņu darbiem;

[..].”

4. Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis autoriem piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izziņošanu, izmantojot vadus vai neizmantojot tos, tajā skaitā savu darbu publiskošanu tā, lai sabiedrības locekļi tiem var piekļūt no pašu izvēlētas vietas pašu izvēlētā laikā.”

5. Atbilstoši šīs pašas direktīvas 5. panta 3. punkta c) un d) apakšpunktam:

“Dalībvalstis var paredzēt izņēmumus vai ierobežojumus 2. un 3. pantā paredzētajām tiesībām šādos gadījumos:

[..]

c) preses izziņotu vai publicētu rakstu par aktuālām ekonomikas, politikas vai reliģijas tēmām vai tāda paša rakstura raidījumu vai citu tiesību objektu reproducēšanai, ja attiecīgā izmantošana nav nepārprotami atrunāta, un ja ir norādīts avots, tajā skaitā autors, vai darbu vai citu tiesību objektu izmantošana saistībā ar aktuālu notikumu reportāžām, ciktāl to pamato informācijas sniegšanas mērķis, un ja ir norādīts avots, tajā skaitā autors, ja vien to nav neiespējami izdarīt;

d) citātiem, piemēram, kritikas vai apskata nolūkā, ar noteikumu, ka tie attiecas uz darbu vai citu tiesību objektu, kas jau ir likumīgi publiskots, ka ir norādīts avots, tajā skaitā autors, ja vien to nav neiespējami izdarīt, un ka to izmantošana notiek saskaņā ar godprātīgu praksi, un ciktāl tas vajadzīgs attiecīgajam mērķim;

[..].”

Vācijas tiesības

6. Vācijas tiesībās Direktīva 2001/29 tika transponēta ar 1965. gada 9. septembra *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz* (Likums par autortiesībām un blakustiesībām) (turpmāk tekstā – “*UrhG*”). Šī likuma 2. pantā ir uzskaitītas aizsargātu darbu kategorijas. Atbilstoši šī panta 2. punktam:

“Darbi šī likuma izpratnē ir tikai personiskas intelektuālās jaunrades darbi.”

³ OV 2001, L 167, 10. lpp.

7. Attiecībā uz oficiālu tekstu aizsardzību minētā likuma 5. pantā ir noteikts šādi:

“1. Likumi, dekrēti, oficiāli rīkojumi vai atzinumi, kā arī lēmumi un šo lēmumu paskaidrojuma raksti netiek aizsargāti ar autortiesībām.

2. Ar autortiesībām netiek aizsargāti arī citi oficiālie teksti, kas administrācijas interesēs ir padarīti pieejami sabiedrībai informēšanai; tomēr 62. panta 1.–3. punkta un 63. panta 1. un 2. punkta normas attiecībā uz aizliegumu mainīt darbu un avota norādi piemēro *mutatis mutandis*.

[..]”

8. Autoru reproducēšanas tiesības un tiesības uz izziņošanu sabiedrībai ir aizsargātas saskaņā ar *UrhG* 15. panta 1. un 2. punktu, savukārt izņēmumi saistībā ar aktuālu notikumu reportāžām un citātiem ir paredzēti šī likuma 50. un 51. pantā.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

9. Atbildētāja *Bundesrepublik Deutschland* (Vācijas Federatīvā Republika) katru nedēļu liek sagatavot ziņojumu par militāro situāciju saistībā ar *Bundeswehr* (Federālie bruņotie spēki, Vācija) iesaistīšanos ārvalstīs un par izmaiņām, kas notikušas dislokācijas vietā. Šie ziņojumi ar nosaukumu “Unterrichtung des Parlaments” (Informācija parlamentam, turpmāk tekstā – “*UdP*”) ir adresēti konkrētiem *Bundestag* (Federālais parlaments, Vācija) deputātiem, *Bundesministerium der Verteidigung* (Federālā aizsardzības ministrija, Vācija) un citu federālo ministriju nodaļām, kā arī noteiktiem Federālajai aizsardzības ministrijai pakļautiem dienestiem. *UdP* tiek uzskatīti par “dokumentiem, kas klasificēti līmenī “Ierobežoti”, kas ir viszemākais konfidencialitātes līmenis. Paraleli atbildētāja publicē saīsinātas *UdP* versijas ar nosaukumu “Unterrichtung der Öffentlichkeit” (Informācija sabiedrībai, turpmāk tekstā – “*UdÖ*”).

10. Prasītāja *Funke Medien NRW GmbH* (turpmāk tekstā – “*Funke Medien*”), kas ir saskaņā ar Vācijas tiesībām dibināta sabiedrība, darbojas ikdienas tīmekļa portālā *Westdeutsche Allgemeine Zeitung*. 2012. gada 27. septembrī tā lūdza piešķirt tiesības piekļūt visiem *UdP*, kuri sagatavoti laikposmā no 2001. gada 1. septembra līdz 2012. gada 26. septembrim. Šis lūgums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka informācijas izpaušana varētu negatīvi ietekmēt Federālo bruņoto spēku sensitīvās intereses saistībā ar drošību. Tomēr prasītāja, izmantojot nezināmu līdzekli, ieguva lielu daļu no *UdP* un vairākus no tiem publicēja ar nosaukumu “Afghanistan-Papiere” (dokumenti saistībā ar Afganistānu).

11. Vācijas Federatīvā Republika, uzskatot, ka *Funke Medien* bija pārkāpusi tās autortiesības attiecībā uz šiem ziņojumiem, pret to cēla prasību par atturēšanos no darbības, kuru apmierināja *Landgericht* (Apgabaltiesa, Vācija). Apelācijas tiesa noraidīja *Funke Medien* iesniegto apelācijas sūdzību. Savā revīzijas sūdzībā *Funke Medien* patur spēkā savus prasījumus noraidīt prasību par atturēšanos no darbības.

12. Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai atbilstoši Savienības tiesību normām par autoru ekskluzīvajām tiesībām uz savu darbu reproducēšanu (Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkts) un izziņošanu, ieskaitot publiskošanu (Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkts), kā arī izņēmumiem no šīm tiesībām vai to ierobežojumiem (Direktīvas 2001/29 5. panta 2. un 3. punkts) ir pieļaujama transponēšanas brīvība valsts tiesībās?

- 2) Ciktāl, nosakot Direktīvas 2001/29 5. panta 2. un 3. punktā paredzēto izņēmumu no autoru ekskluzīvajām tiesībām uz savu darbu reproducēšanu (Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkts) un izziņošanu, ieskaitot publiskošanu (Direktīvas 2001/29/EK 3. panta 1. punkts), vai minēto tiesību ierobežojumu piemērojamību, ir jāņem vērā [Hartā] paredzētās pamattiesības?
- 3) Vai ar pamattiesībām, kas ir saistītas ar informācijas brīvību ([Hartas] 11. panta 1. punkta otrais teikums) vai preses brīvību ([Hartas] 11. panta 2. punkts), var attaisnot tādus izņēmumus no autoru ekskluzīvajām tiesībām uz savu darbu reproducēšanu (Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkts) un izziņošanu, ieskaitot publiskošanu (Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkts), vai tādus minēto tiesību ierobežojumus, kas nav Direktīvas 2001/29 5. panta 2. un 3. punktā paredzētie izņēmumi vai ierobežojumi?”

13. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika iesniegts 2017. gada 4. augustā. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Funke Medien*, Vācijas, Francijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija. Šīs pašas ieinteresētās personas piedalījās tiesas sēdē 2018. gada 3. jūlijā.

Vērtējums

Prejudiciālo jautājumu pieņemamība

14. Pamatlieta attiecas uz *UdP*, proti, periodisku informatīvu ziņojumu par Federālo bruņoto spēku darbībām ārvalstīs, uz kuriem, kā apgalvo Vācijas Federatīvā Republika, tai ir autortiesības, izziņošanu sabiedrībai, ko ir veikusi *Funke Medien*. Precīzs šo dokumentu saturs nav zināms, jo *Funke Medien* ir bijusi spiesta tos izņemt no savas tīmekļvietnes. Tomēr ir iespējams iepazīties ar *UdÖ*, proti, *UdP* publiskajām versijām. Tiesas sēdē lietas dalībnieki nebija vienisprātis par atšķirību, kas pastāv starp šīm divām versijām, pēc Vācijas valdības domām, *UdP* ir daudz apjomīgāki nekā *UdÖ*, savukārt *Funke Medien* uzskata, ka *UdP* esot ietverts tikai neliels daudzums vairāk informācijas nekā *UdÖ*. Jebkurā gadījumā fakts, ka *Funke Medien* ir nolēmusi publicēt *UdP*, kurus tai bija izdevies iegūt, norāda uz to, ka abas versijas ir atšķirīgas attiecībā uz sniegto informāciju. Tomēr, manuprāt, ir pieļaujams pieņemt, ka, pat ja *UdP* ietvertā informācija ir detalizētāka, tās sniegšanas forma (tās izpausmes veids, izmantojot valodu saistībā ar autortiesībām) ir viena un tā pati abos gadījumos. Tomēr šī forma, kāda tā izriet no *UdÖ*, man liek ļoti šaubīties par to, ka šādi dokumenti ir kvalificējami par darbiem, uz kuriem attiecas autortiesību aizsardzība. Proti, runa ir vienīgi par informatīviem dokumentiem, kuri izstrādāti pilnīgi neitrālā un standartizētā valodā, precīzi informējot par notikumiem vai arī informējot, ka neviens nozīmīgs notikums nav noticis⁴.

⁴ Piemēram citēšu fragmentu no pēdējā *UdÖ*, kas bija pieejams šo secinājumu sagatavošanas brīdī, proti, 2018. gada 5. septembra *UdÖ* Nr. 36/18. Dokumenta pirmajā lappusē ir shematiska pasaules vienas daļas karte, kurā parādītas valstis, kur Federālie bruņotie spēki ir iesaistījušies misijās. Šai kartei seko šo misiju saraksts. Turpinājumā ir sniegta informācija attiecībā uz dažādām misijām, piemēram:

15. Tomēr kā princips ir vispārēji atzīts, ka autortiesības aizsargā nevis idejas, bet gan izpausmes. Idejas saskaņā ar klasisko formulējumu ir brīvs domu plūdums⁵ tādā izpratnē, ka tās nevar tikt monopolizētas, izmantojot autortiesības, pretēji tam, kā tas, piemēram, ir saistībā ar patentiem, kuri aizsargā idejas, izgudrojumus utt. Autortiesības aizsargā tikai veidu, kādā idejas ir tikušas formulētas darbā. Tātad pašas idejas, nošķirtas no jebkura darba, var tikt brīvi reproducētas un izziņotas.

16. Šī ideju izslēgšana no aizsardzības ar autortiesībām attiecas uz “neapstrādātu” informāciju, proti, informāciju, kas sniegta tāda, kāda tā ir. Lai gan šī informācija var parādīties teksta formā, runa tomēr ir par pamata tekstu, kas tikai sniedz atbildi uz trīs pamatjautājumiem – kas? ko? kad? Bez jebkādiem uzlabojumiem informācijas izpausme tādējādi sakrīt ar pašu informāciju. Līdz ar to izpausmes monopolizācija, izmantojot autortiesības, izraisītu informācijas monopolizāciju. Šī neapstrādātās informācijas izslēgšana no aizsardzības jau bija ietverta Bernes konvencijā par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, kas parakstīta Bernē 1886. gada 9. septembrī (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts), grozīta 1979. gada 28. septembrī (turpmāk tekstā – “Bernes konvencija”) un kas ir galvenais starptautiskais autortiesību aizsardzības instruments, kura 2. panta 8. punktā ir noteikts, ka “šajā konvencijā noteiktā aizsardzība nav piemērojama tādiem ziņojumiem par dienas jaunumiem vai dažādiem faktiem, kam ir vienkāršas preses informācijas raksturs”⁶.

17. Turklāt, lai izpausme tiktu kvalificēta par “darbu” autortiesību izpratnē, vēl ir vajadzīgs, lai tā būtu “oriģināla tajā ziņā, ka [tā] ir tās autora intelektuālā jaunrade”⁷. Šo nosacījumu par autortiesību, kas ir saskaņotas Savienības tiesībās it īpaši ar Direktīvu 2001/29, piemērojamību Tiesa ir izsecinājusi no šīs direktīvas sistēmas, kā arī no Bernes konvencijas sistēmas. Tomēr šis nosacījums nav Savienības tiesību izgudrojums – tas ir ietverts lielākajā daļā valstu autortiesību, vismaz kontinentālo tiesību sistēmās⁸. Tādējādi tas zināmā mērā izriet no dalībvalstu juridiskajām tradīcijām.

“Resolute Support (RS)/NATO-Einsatz in Afghanistan

Train-Advise-Assist-Command (TAAC) North/Deutsches Einsatzkontingent

Die Operationsführung der afghanischen Sicherheitskräfte (Afghan National Defence and Security Forces/ANDSF) in der Nordregion konzentrierte sich im Berichtszeitraum auf die Provinz Faryab mit Schwerpunkt im Raum nördlich von Maimanah. Darüber hinaus wurden Operationen in den Provinzen Baghlan, Badakhshan, Kunduz und Takhar durchgeführt. Für den Bereich Kunduz gilt unverändert, dass das seit November 2016 gültige Sicherheitskonzept der ANDSF für das Stadtgebiet Kunduz für weitgehende Sicherheit und Stabilität sorgt.

Im Verantwortungsbereich des TAAC North kam es im Berichtszeitraum zu verschiedenen Angriffen auf Kontroll- und Sicherungsposten der ANDSF.

Deutsche Beteiligung: 1.124 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).

[Resolute Support [Apņēmigais atbalsts] (RS)/NATO misija Afganistānā

Train-Conseil-Assistance-Commandement [Mācības-Konsultācija-Palīdzība-Vadība] (TAAC) North/Vācijas kontingents

Afganistānas drošības spēku darbība Ziemeļu reģionā aplūkotajā laikposmā bija koncentrējusies Fārijābas [Faryab] provincē, liekot uzsvāru uz reģionu uz ziemeļiem no Meimanes [Maimanah]. Turklāt operācijas tika veiktas Baglānas [Baghlan], Badahšānas [Badakhshan], Kondožas [Kunduz] un Tahāras [Takhar] provincēs. Attiecībā uz Kondožas reģionu saskaņā ar ANDSF [Afganistānas nacionālie aizsardzības un drošības spēki] derīgas drošības koncepciju attiecībā uz Kondožas pilsētas teritoriju kopš 2016. gada novembra joprojām tiek nodrošināta drošība un stabilitāte.

Ziemeļu TAAC atbildības zonā atsaucēs laikposmā ir notikuši dažādi uzbrukumi ANDSF kontroles un drošības posteņiem.

Vācijas līdzdalība: 1124 karavīri (03.09.18.).

Kosovo Force (KFOR)/NATO-Einsatz im Kosovo

Keine berichtenswerten Ereignisse.

Deutsche Beteiligung: 315 Soldatinnen und Soldaten (Stand: 03.09.18).

[Kosovas spēki (KFOR)/NATO misija Kosovā

Neviens nozīmīgs notikums.

Vācijas līdzdalība: 315 karavīri (03.09.18.).

[..].

5 Vivant, M., Buguière, J.-M. *Droit d'auteur et droits voisins*. Dalloz, Parīze, 2016, 151. lpp.

6 Eiropas Savienība nav Bernes konvencijas dalībniece, bet tā ir pievienojusies Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) Līgumam par autortiesībām, kurš pieņemts Ženēvā 1996. gada 20. decembrī, kurš stājies spēkā 2002. gada 6. martā un kurā tā parakstītājiem ir noteikts pienākums ievērot šīs konvencijas 1.–12. pantu (skat. Padomes Lēmumu 2000/278/EK (2000. gada 16. marts) par WIPO Līguma par autortiesībām un WIPO Līguma par izpildījumu un fonogrammām apstiprināšanu Eiropas Kopienas vārdā, OV 2000, L 89, 6. lpp.). Līdz ar to Savienības tiesību akti par autortiesībām ir jāinterpretē, ņemot vērā minēto konvenciju (skat. spriedumu, 2006. gada 7. decembris, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 34. un 35. punkts).

7 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 37. punkts).

8 Tā tas it īpaši ir Vācijas tiesībās, kurās *UrhG* 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka “darbi šī likuma izpratnē ir tikai personiskas intelektuālās jaunrades darbi”. Šis koncepts ir atrodams oriģinalitātes jēdzienā Francijas autortiesībās (*Cour de cassation* [Kasācijas tiesas] spriedums, plēnums, 1986. gada 7. marts, *Babolat pret Pachot*, Nr. 83-10477, publicēts Biļetenā), kā arī Polijas tiesībās (1994. gada 4. februāra *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Likums par autortiesībām un blakustiesībām) 1. panta 1. punkts) vai arī Spānijas tiesībās (1996. gada 24. aprīļa *Ley de Propiedad Intelectual* (Likums par intelektuālo īpašumu) 10. pants). Situācija atšķiras anglosakšu valstu *copyright* sistēmās.

18. Savienības autortiesībās šis jēdziens “autora paša intelektuālā jaunrade” ir darba, kas pats ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, definīcijas galvenais elements. Tiesas judikatūrā šī definīcija tālāk ir tikusi attīstīta pēc sprieduma *Infopaq International*⁹. Tādējādi Tiesa ir paskaidrojusi, ka [darbs] ir tā autora intelektuālā jaunrade, ja tas atspoguļo viņa personību. Tas tā ir tad, ja autors, izstrādājot darbu, ir varējis īstenot savas radošās iespējas, veicot brīvas un radošas izvēles¹⁰. Turpretī, ja attiecīgā objekta sastāvdaļu izteiksmi nosaka tehniskā funkcija, oriģinalitātes kritērijs nav izpildīts, jo dažādi idejas īstenošanas veidi ir tik ierobežoti, ka ideja un tās izteiksmes veids sakrīt. Šāda situācija neļauj autoram oriģināli izpaust savu radošo garu un sasniegt rezultātu, kas paustu autora intelektuālo jaunradi¹¹. Vienīgi autora paša intelektuālā jaunrade iepriekš noteiktajā izpratnē veido darbu, kas ir aizsargājams ar autortiesībām. Tādi elementi kā autora intelektuālais darbs un viņa zinātība paši par sevi nevar pamatot attiecīgā objekta aizsardzību ar autortiesībām, ja šis darbs un šī zinātība nepauž nekādu oriģinalitāti¹².

19. Šo kritēriju piemērošana šajā lietā rada nopietnas šaubas attiecībā uz konkrēto dokumentu kvalificēšanu par darbiem Savienības autortiesību izpratnē, kā tās ir interpretējusi Tiesa. Proti, manuprāt, maza ir varbūtība, ka viens vai vairāki šo dokumentu autori, kuri nav zināmi, bet kuri visticamāk ir ierēdņi vai Federālo bruņoto spēku amatpersonas, ir varējuši veikt brīvas un radošas izvēles, lai īstenotu savas radošās iespējas, sagatavojot minētos dokumentus. Runājot par dokumentiem, kuri ir vienīgi informatīvi un kuri nenovēršami ir sagatavoti vienkāršā un neitrālā valodā, to saturu pilnībā nosaka informācija, kas tajos ir ietverta, no kā izriet, ka šī informācija un tās izpaušme sakrīt, tādējādi izslēdzot jebkādu oriģinalitāti. To sagatavošana noteikti prasa zināmas pūles un zinātību, bet šie elementi paši par sevi nevar pamatot aizsardzību ar autortiesībām. Apspriežot šo jautājumu tiesas sēdē, lietas dalībnieki arī ir norādījuši, ka attiecīgo dokumentu struktūra pati par sevi varētu tikt aizsargāta ar autortiesībām. Tomēr šī struktūra ietver to, ka ar regulāriem intervāliem tiek sniegta informācija par katru ārvalstu misiju, kurā piedalās Federālie bruņotie spēki. Līdz ar to šo ziņojumu struktūra man nešķiet radošāka kā to saturs.

20. Šaubas par attiecīgo dokumentu kvalificēšanu par darbiem, kuri ir aizsargājami ar autortiesībām, pamatlietā, kā arī izskatāmajā lietā it īpaši ir izvirzījusi *Funke Medien*. Iesniedzējtiesa informē, ka pamatlīetas tiesvedībā šo jautājumu nav atrisinājušas zemāko instanču tiesas¹³. Tomēr tā uzskata, ka nav atbilstoši nodot lietu atpakaļ apelācijas tiesai, lai noskaidrotu šo jautājumu, jo no Tiesas atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem varētu izrietēt, ka minētajiem dokumentiem aizsardzība ar autortiesībām nav jāpiešķir.

21. Es saprotu rūpes par procesuālo ekonomiju. Tomēr prejudiciālajos jautājumos izskatāmajā lietā ir izvirzītas būtiskas juridiskas problēmas, kuras saistītas ar attiecībām starp autortiesībām un pamattiesībām, kas var izraisīt to, ka tiek apšaubīta autortiesību leģitimitāte vai pat spēkā esamība saistībā ar pamattiesībām. Taču šīs problēmas lielā mērā izriet no attiecīgo dokumentu kā autortiesību objekta neparastā rakstura, ciktāl to saturs ir vienīgi informatīvs, tos ir izdevusi valsts, un tie paliek valsts īpašumā, kā arī tie ir konfidenciāli. Tādēļ, pirms tiek izskatītas šīs būtiskās problēmas, manuprāt, būtu vēlams vismaz pārliecināties, vai uz attiecīgajiem dokumentiem patiešām attiecas autortiesības un, vispārīgāk, Savienības tiesības.

9 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs (C-5/08, EU:C:2009:465).

10 Spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 88. un 89. punkts).

11 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 49. un 50. punkts).

12 Spriedums, 2012. gada 1. marts, *Football Dataco* u.c. (C-604/10, EU:C:2012:115, 33. punkts).

13 Iesniedzējtiesa vienīgi norāda, ka minētie dokumenti kā oficiālas publikācijas *a priori* nav izslēgti no aizsardzības ar autortiesībām saskaņā ar *UrhG* 5. panta 2. punktu. Tas ir skaidrs tādēļ, ka tie ir konfidenciāli dokumenti, kuri nav paredzēti sabiedrībai. Tomēr, lai oficiāls dokuments varētu tikt aizsargāts ar autortiesībām, nepietiek ar to, ka tas nav izslēgts no šīs aizsardzības saskaņā ar minēto tiesību normu. Vēl ir vajadzīgs, lai šis dokuments atbilstu darba kritērijiem šo tiesību izpratnē. Taču šis aspekts nav ticis noskaidrots pamatlīetas tiesvedībā.

22. Protams, attiecīgo dokumentu kvalificēšana par “darbiem” autortiesību, kas ir saskaņotas Savienības tiesībās, izpratnē ir faktu vērtējums, kas ir jāveic vienīgi valsts tiesām. Tomēr uzskatu, ka, ņemot vērā iepriekš paustās šaubas, kurām turklāt, šķiet, piekrīt arī iesniedzējtiesa, attiecībā uz Savienības autortiesību piemērojamību minētajiem dokumentiem Tiesa atbilstoši iedibinātajai judikatūrai varētu apsvērt iespēju šajā lietā prejudiciālos jautājumus atzīt par nepieņemamiem, jo šajā pamatlietas tiesvedības stadijā tie ir hipotētiski, pamatojoties uz to, ka tie balstās uz premisu, kuru nav pārbaudījuši iesniedzējtiesa¹⁴.

23. Gadījumā, ja Tiesa neatbalstītu šo priekšlikumu, tagad es pievērsīšos lietas analīzei pēc būtības.

Ievada piezīmes par prejudiciālo jautājumu būtību

24. Izskatāmajā lietā visi uzdotie prejudiciālie jautājumi tādā vai citādā veidā attiecas uz saistības starp autortiesībām, kas ir saskaņotas ar Direktīvu 2001/29, un pamattiesībām, it īpaši vārda brīvību, kas ir aizsargāta ar Hartas 11. pantu, problemātiku.

25. Tādējādi ar pirmo prejudiciālo jautājumu, kas ir uzdots saistībā ar *Bundesverfassungsgericht* (Federālā konstitucionālā tiesa, Vācija) judikatūru, iesniedzējtiesa vēlas noteikt, vai Vācijas tiesību normas, ar kurām ir nodrošināta Direktīvas 2001/29 transponēšana, ir jāinterpretē vienīgi atbilstoši pamattiesībām, kuras izriet no Savienības tiesību sistēmas, vai arī atbilstoši pamattiesībām, kas ir spēkā valsts konstitucionālā līmenī.

26. Otrais prejudiciālais jautājums attiecas uz veidu, kādā pamattiesības ir jāņem vērā, interpretējot Direktīvā 2001/29 paredzētos autortiesību izņēmumus un ierobežojumus. Lai gan jautājums nav uzdots tieši, tā formulējums tomēr norāda uz to, ka iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pamattiesību, precīzāk, tiesību uz informāciju, ņemšana vērā var izraisīt tādu šo izņēmumu interpretāciju, kas ietvertu pamatlietā aplūkoto dokumentu izmantošanu.

27. Visbeidzot trešajā prejudiciālajā jautājumā ir izvirzīta problēma par iespējamu citu izņēmumu un ierobežojumu attiecībā uz autortiesībām esamību, kuri nebūtu paredzēti Direktīvas 2001/29 normās (kā arī nevienā citā Savienības tiesību aktā), bet kuri būtu nepieciešami, lai garantētu pamattiesību ievērošanu.

28. Šie trīs jautājumi, kas uzdoti, izmantojot ļoti vispārīgus formulējumus, ir tikuši izvirzīti arī divās citās lietās, kuras pašlaik tiek izskatītas Tiesā un kuru pamatā ir šīs pašas iesniedzējtiesas iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālus nolēmumus¹⁵. Tomēr šīs trīs lietas attiecas uz pilnīgi atšķirīgām faktiskajām situācijām, un tajās ir piemērojamas atšķirīgas pamattiesības. Citas iespējamās faktiskās un juridiskās konfigurācijas, kurās varētu rasties tādi paši vispārīgi jautājumi par saistību starp autortiesībām un pamattiesībām, visticamāk, ir bezgalīgas.

29. Tādēļ man nešķiet atbilstoši pamatlietā izvirzīto problēmu analizēt tikpat vispārīgi. Jebkura atbilde, kas formulēta vispārīgos terminos, neņemot vērā konkrēto iespējamā konflikta situāciju starp autortiesībām un pamattiesībām, manuprāt, būtu vai nu pārāk stingra, neļaujot, ja nepieciešams, pielāgot autortiesību sistēmu, vai arī pārāk pavisma, ļaujot to apšaubīt jebkurā situācijā un tādējādi tai atņemot jebkādu juridisko drošību.

14 Skat. it īpaši spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Schoenimport “Italmoda” Mariano Previti u.c.* (C-131/13, C-163/13 un C-164/13, EU:C:2014:2455, 31. un 39. punkts).

15 Runa ir par lietām C-476/17 *Pelham* un C-516/17 *Spiegel Online*.

30. Tas tā ir vēl jo vairāk tādēļ, kā es to izklāstīšu turpinājumā, ka jau pašās autortiesībās ir ietverti mehānismi, kuri ir paredzēti, lai tās pielāgotu pamattiesību un pirmām kārtām vārda brīvības ievērošanai. Vispār šiem mehānismiem būtu jābūt pietiekamiem, izņemot, ja tiek apšaubīta pati autortiesību normu spēkā esamība attiecībā uz minētajām pamattiesībām. Tomēr Direktīvas 2001/29 normu spēkā esamības problēma nav izvirzīta izskatāmajā lietā, un es nesaskatu nepieciešamību to darīt.

31. Tādējādi ikviena autortiesību līdzsvarošana ar pamattiesībām, kura pārsniedz minēto tiesību normu vienkāršu interpretēšanu un kuras veikšana atrodas uz robežas starp likuma interpretēšanu un piemērošanu, manuprāt, ir jāveic, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma apstākļus. Šī pieeja, katru gadījumu aplūkojot atsevišķi, ar vislielāko precizitāti ļauj piemērot samērīguma principu, tādējādi novēršot gan autortiesību, gan pamattiesību nepamatotus aizskārumus.

32. Pamatlieta attiecas uz autortiesību piemērošanu gadījumā, kas ir īpašs vairākos aspektos. Proti, pirmkārt, aizsargāto objektu veido valsts dokumenti, kuriem, kā jau esmu norādījis, ir vienīgi informatīvs raksturs. Tādēļ ir grūti nošķirt šos dokumentus kā autortiesību objektu no informācijas, kas tajos ir ietverta. Otrkārt, minēto autortiesību īpašnieks ir valsts, proti, dalībnieks, kas atrodas nevis pamattiesību saņēmēja situācijā, bet gan to nodrošinātāja situācijā. Visbeidzot, treškārt, lai gan šeit tiek izmantoti autortiesību aizsardzības mehānismi, sasniedzamais mērķis, kas atklāti ir norādīts, ir nevis darba izmantošana, bet gan tajā ietvertās informācijas konfidencialitātes aizsardzība. Šo iemeslu dēļ aprobežošanās tikai ar atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem, kādus tos ir formulējusi iesniedzējtiesa, manuprāt, neļautu sniegt piemērotu risinājumu problēmai, ar kuru šī tiesa ir saskārusies.

33. Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi konkrētā strīda, kas tajā tiek izskatīts pamatlietas tiesvedībā, atrisināšanai, ierosinu Tiesai pārformulēt prejudiciālos jautājumus, tos izskatot kopā un kā atskaites punktu izmantojot nevis Vācijas Federatīvās Republikas autortiesības, bet *Funke Medien* vārda brīvību. Proti, manuprāt, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Hartas 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts atsauca uz savām autortiesībām uz tādiem dokumentiem kā pamatlietā aplūkoti, lai ierobežotu šajā pantā nostiprināto vārda brīvību.

Autortiesības un vārda brīvība

34. Saskaņā ar Hartas 11. pantu “brīvība saņemt un izplatīt informāciju vai idejas” ietilpst vārda un informācijas brīvībā, kas nostiprināta šajā pantā. Tā 2. punktā ir pievienota plašsaziņas līdzekļu brīvība. Šīm tiesībām līdzvērtīgas tiesības ir atrodamas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kura parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”) un kuras 10. pantā vārda brīvība ir definēta, izmantojot identisku formulējumu tam, kas ir lietots Hartas 11. panta 1. punktā.

35. Savukārt autortiesībās, kas ir saskaņotas Savienības tiesībās, autoriem ir paredzētas ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai. Pat ja, kā to detalizētāk izklāstīju iepriekš, autortiesības aizsargā nevis informāciju vai idejas, kuras ietvertas darbos, bet to izpausmi, šīs tiesības, protams, nonāk konfliktā ar vārda brīvību. Proti, pirmkārt, darba, uz kuru attiecas autortiesības, izziņošana neatkarīgi no tā, ka to veic pats autors, ar viņa atļauju vai bez šādas atļaujas, protams, ietilpst šīs brīvības piemērošanas jomā. Otrkārt, pat ja darbs nav vienīgais vai galvenais izziņošanas priekšmets, dažkārt ir ļoti grūti vai pat neiespējami izziņot atsevišķas idejas, vienlaikus kaut vai daļēji neizziņojot citas personas darbu. Iedomājieties, piemēram, mākslas kritiku. Tādējādi, izvirzot prasību saņemt iepriekšēju atļauju no autora (un autoram paredzot iespēju to nepiešķirt), autortiesības noteikti ierobežo vārda brīvību.

36. Ir vispārēji atzīts, ka pašās autortiesībās ir ietverti mehānismi, kas ļauj labot iespējamās pretrunas starp pamattiesībām, it īpaši vārda brīvību, un autortiesībām¹⁶.

37. Pirmām kārtām runa ir par principu, saskaņā ar kuru autortiesības aizsargā nevis idejas, bet to izpausmes. Tādējādi vārda brīvība, ciktāl tā attiecas uz informācijas nodošanu un saņemšanu, ir aizsargāta. Jau esmu izvērtējis šo principu daļā, kas attiecas uz prejudiciālo jautājumu pieņemamību¹⁷, tādēļ es neatkārtošos.

38. Otrām kārtām autortiesības ir savienojamas ar pamattiesībām, īstenojoties dažādajiem izņēmumiem. Šie izņēmumi ļauj izmantot darbus dažādās situācijās, uz kurām var tikt attiecinātas dažādas pamattiesības un pamatbrīvības, vienlaikus to autoriem neatņemot viņu tiesību būtību, t.i., saiknes, kas autorus saista ar viņu darbiem, ievērošanu un iespēju tos saimnieciski izmantot.

39. Savienības tiesībās izņēmumi no autortiesībām ir tikuši saskaņoti, it īpaši ar Direktīvas 2001/29 5. pantu. Ir taisnība, ka šiem izņēmumiem ir fakultatīvs raksturs; formāli dalībvalstīm nav pienākuma tos paredzēt savās iekšējās tiesībās. Tomēr, manuprāt, runa ir drīzāk par līdzekli, lai Savienības likumdevējs sniegtu dalībvalstīm lielāku elastību šo izņēmumu īstenošanā, nevis reālu iespēju tos paredzēt vai neparedzēt. Proti, autortiesības pastāvēja dalībvalstu tiesību sistēmās pirms to saskaņošanas Savienības līmenī ar Direktīvu 2001/29. Turklāt tieši tas ir šīs saskaņošanas iemesls¹⁸. Tomēr Savienības likumdevējs acīmredzami nav gribējis sagraut dažādās tradīcijas un dažādos formulējumus attiecībā uz izņēmumiem, kuri tādējādi ir attīstījušies valstu tiesību sistēmās. Tas neko nemaina apstākli, ka vairums izņēmumu, kuri ir paredzēti Direktīvas 2001/29 5. pantā, vienā vai otrā formā pastāv visās dalībvalstu iekšējās autortiesībās¹⁹.

40. Parastos apstākļos šie iekšējie autortiesību ierobežojumi kopumā pietiekami ļauj saskaņot pamattiesības un pamatbrīvības ar autoru ekskluzīvajām tiesībām attiecībā uz viņu darbu izmantošanu. Tomēr, lai gan pastāv šie ierobežojumi, autortiesību piemērošana, tāpat kā jebkura cita tiesību veida piemērošana, joprojām ir pakļauta prasībai par pamattiesību ievērošanu, un šo ievērošanu var pārbaudīt tiesas. Gadījumā, ja izrādītos, ka pastāv pamattiesību aizsardzības sistēmiskas problēmas attiecībā pret autortiesībām, tas liktu apšaubīt šo pēdējo minēto tiesību spēkā esamību, un tad rastos jautājums par tiesību aktu grozīšanu. Tomēr var būt ārkārtas situācijas, kurās autortiesībām, saistībā ar kurām citos apstākļos pilnīgi legītimi varētu gūt labumu no tiesiskās aizsardzības un aizsardzības tiesā, ir jāizzūd, saskaroties ar svarīgām interesēm, kuras attiecas uz kādu no pamattiesībām vai kādas pamatbrīvības īstenošanu.

41. Šāda ārēja autortiesību ierobežojuma esamību nesen ir atgādinājusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – “ECT”). Divos nolēmumos²⁰ ECT ir uzskatījusi, ka valsts, kas ir ECPAK dalībniece, prasība attiecībā uz autortiesību aizsardzību varēja tikt pārbaudīta no to atbilstības ECPAK 10. pantā nostiprinātajai vārda brīvībai viedokļa. Abās iepriekš minētajās lietās ECT nav konstatējusi vārda brīvības pārkāpumu. Proti, ņemot vērā konkrētās izziņošanas raksturu (kuras mērķis bija komerciāls) un citu iesaistīto personu tiesības (autortiesību īpašnieki), ECT ir secinājusi, ka atbildētājam (proti, ECPAK parakstījušām valstīm) bija plaša novērtējuma brīvība attiecībā uz minētās brīvības ierobežojumu, kuri ir izraisīti ar autortiesībām, nepieciešamo raksturu demokrātiskā sabiedrībā.

16 Skat. it īpaši Barta, J., Markiewicz, R., *Prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšava, 2016, 635. un nākamās lpp., un Vivant, M., Buguière, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Parīze, 2016, 519. un nākamās lpp. Skat. arī, piemēram, Geiger, C., Izyumenko, E., “Copyright on the human rights’ trial: redefining the boundaries of exclusivity through freedom of expression”, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 45. sēj. (2014), 316. – 342. lpp., un Lucas, A., Ginsburg, J. C., “Droit d’auteur, liberté d’expression et libre accès à l’information (étude comparée de droit américain et européen)”, *Revue internationale du droit d’auteur*, 249. sēj. (2016), 4.–153. lpp.

17 Skat. šo secinājumu 15. un 16. punktu.

18 Skat. Direktīvas 2001/29 preambulas 6. un 7. apsvērumu.

19 Izņemot, iespējams, atkal Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, kurā atbilstoši anglosakšu *copyright* tradīcijai ir attīstījusies *fair use* koncepcija, proti, vispārējs autortiesību ierobežojums, kas ir piemērojams, katru gadījumu aplūkojot atsevišķi.

20 ECT spriedums, 2013. gada 10. janvāris, *Ashby Donald* u.c. pret Franciju (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908), un ECT nolēmums, 2013. gada 19. februāris, *Fredrik Neij* un *Peter Sunde Kolmisoppi* pret Zviedriju (CE:ECHR:2013:0219DEC004039712).

42. Tomēr apstākļos, kuri atšķiras no abās iepriekš minētajās lietās aplūkotojiem apstākļiem, analīzes rezultāts varētu būt atšķirīgs, it īpaši situācijā, kad, tāpat kā tas ir izskatāmajā lietā, darba, kas, iespējams, ir aizsargāts, izziņošana ir veicinājusi ar vispārējām interesēm saistītu apspriešanu un kad šo darbu veido valsts oficiāli dokumenti, kuriem ir informatīvs raksturs. Tādējādi iesaku Tiesai izmantot analogisku argumentāciju tai, kuru ir izmantojusi ECT.

43. Šis priekšlikums ir vēl jo vairāk pamatots tādēļ, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu, ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā ECPAK noteiktajām tiesībām. Hartas 11. pants atbilst ECPAK 10. pantam²¹. Ir taisnība, kā norāda iesniedzējtiesa savā lūgumā, ka Tiesa ir nospriedusi, ka, tā kā ECPAK formāli nav integrēta Savienības tiesību sistēmā, gan Savienības tiesību normu, gan valsts tiesību normu spēkā esamība ir jāizvērtē vienīgi Hartas gaismā²². Tas tomēr nenozīmē, ka ECPAK, kā to ir interpretējusi ECT, nebūtu jāņem vērā Hartas interpretācijā, kas veikta šī vērtējuma vajadzībām²³. Proti, tādā gadījumā Hartas 52. panta 3. punkts būtu pilnīgi nevajadzīgs.

Autortiesību uz militārajiem ziņojumiem aizsardzība Hartas 11. panta gaismā

44. Saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu tā arī attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Ir skaidrs, ka tiesību normu, ar kurām ir nodrošināta Direktīvas 2001/29 transponēšana, piemērošana, ko pamatlietā veic Vācijas tiesas, veido Savienības tiesību aktu īstenošanu. Tādējādi tā ir pakļauta Hartas noteikumiem, it īpaši pienākumam saistībā ar šo īstenošanu ievērot *Funke Medien* vārda brīvību Hartas 11. panta izpratnē. Tomēr vairāki elementi izskatāmajā lietā liek izdarīt secinājumu, saskaņā ar kuru attiecīgo dokumentu aizsardzība ar autortiesībām būtu pretrunā minētajam Hartas pantam.

Iespējamie vārda brīvības ierobežojumi

45. Tas, ka uz tādu konfidenciālu dokumentu publicēšanu kā tie, kuri ir aplūkoti pamatlietā, attiecas vārda brīvība, manuprāt, nerada nekādas šaubas²⁴. Manuprāt, ir arī skaidrs, ka autortiesības, uz kurām atsaucas Vācijas Federatīvā Republika, ierobežo vārda brīvību²⁵. Attiecībā uz šiem jautājumiem plašāks izklāstījums nav nepieciešams. Šādi ierobežojumi attiecībā uz šo brīvību nav aizliegti absolūtā veidā. Gan ECPAK 10. panta 2. punktā, gan Hartas 52. panta 1. punktā ir uzskaitīti pamatojumi, kas var attaisnot vārda brīvības ierobežojumus, un nosacījumi, kuri tiem ir jāizpilda.

46. Es neiedziļināšos jautājumā par ECPAK ierobežošanas pamatojumu iespējamo pārākumu salīdzinājumā ar Hartas ierobežošanas pamatojumiem to brīvību gadījumā, kuras līdzīgi tiek aizsargātas abos instrumentos²⁶. Es drīzāk ierosinu tos uzskatīt par līdzvērtīgiem, kas, manuprāt, vislabāk atbilst uzskatam, kurš ietverts Hartas 52. panta 3. punktā un kurā noteikts, ka atbilstošajām tiesībām abos instrumentos ir jābūt tādai pašai nozīmei un tādām pašām apjomam.

47. Attiecībā uz vārda brīvības ierobežojumu tādā situācijā kā pamatlietā visuzskatāmākais pamats, manuprāt, ir nepieļaut konfidenciālas informācijas izpaušanu saistībā ar valsts drošības prasībām. Šie abi vārda brīvības ierobežošanas pamatojumi skaidri ir paredzēti ECPAK 10. panta 2. punktā.

21 Skat. paskaidrojošo piezīmi par Hartas 52. pantu.

22 Skat. attiecīgi spriedumus, 2016. gada 15. februāris, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 45. un 46. punkts un tajos minētā judikatūra), kā arī 2017. gada 5. aprīlis, *Orsi un Baldetti* (C-217/15 un C-350/15, EU:C:2017:264, 15. punkts).

23 Ko turklāt Tiesa jau ir konstatējusi, skat. spriedumus, 2010. gada 5. oktobris, *McB* (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 53. punkts), un 2010. gada 22. decembris, *DEB* (C-279/09, EU:C:2010:811, 35. punkts).

24 Skat. it īpaši arī ECT spriedumu, 2016. gada 19. janvāris, *Görmüş* u.c. pret Turciju (CE:ECHR:2016:0119JUD004908507, 32. punkts).

25 Skat. ECT spriedumu, 2013. gada 10. janvāris, *Ashby Donald* u.c. pret Franciju (CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, 34. punkts).

26 Šis problemātikas padziļinātu analīzi ir veicis Peers, S., no Peers, S. u.c. (izd.), *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, Hart Publishing, Oksforda, 2014, 1515.–1521. lpp.

48. Hartā tas nav tikpat skaidri noteikts – tās 52. panta 1. punktā tikai vispārīgi ir minēti “vispārējas nozīmes mērķi, ko atzinusi Savienība”. Tomēr saskaņā ar paskaidrojošo piezīmi par Hartas 52. pantu – papildus Savienības mērķiem, kuri ir uzskaitīti LES 3. pantā, šajās interesēs ietilpst dalībvalstu intereses, kuras Savienībai ir jārespektē. It īpaši šajā piezīmē tieši ir minēts LESD 346. pants, kurā noteikts, ka “dalībvalstīm nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tās atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu”. Valsts drošības aizsardzība ir norādīta arī starp “valstu galvenajām funkcijām”, kuras Savienībai ir jārespektē atbilstoši LES 4. panta 2. punktam.

49. No tā izriet, ka noteiktas informācijas konfidencialitātes aizsardzība, lai aizsargātu valsts drošību, ir vārda brīvības ierobežojuma leģitīms pamatojums gan saistībā ar ECPAK, gan saistībā ar Hartu. Tomēr pamatlieta attiecas uz konkrēto dokumentu nevis kā konfidenciālas informācijas, bet gan kā autortiesību objektu aizsardzību. Proti, saskaņā ar Vācijas valdības pārstāvja skaidru apgalvojumu tiesas sēdē, pat ja prasības pret *Funke Medien* vienīgais mērķis ir konfidenciālas informācijas, kas ir ietverta minētajos dokumentos, aizsardzība, Vācijas Federatīvā Republika ir uzskatījusi, ka apdraudējums valsts drošībai, kurš izrietēja no šo dokumentu izpaušanas, nav tādas pakāpes apdraudējums, kas pamato vārda un preses brīvības aizskārumu. Tādējādi tā vietā, lai uzsāktu kriminālvajāšanu par konfidenciālas informācijas izpaušanu, šī dalībvalsts ir izmantojusi “neparastu” tiesību aizsardzības līdzekli, proti, tās autortiesību aizsardzību attiecībā uz šiem dokumentiem.

50. Tādēļ ir jānosaka, vai ar šo autortiesību aizsardzību var pamatot vārda brīvības ierobežojumu ECPAK 10. panta un Hartas 11. panta gaismā.

Valsts autortiesības uz militārajiem ziņojumiem kā pamatojums, kas attaisno vārda brīvības ierobežojumu

51. Autortiesību kā subjektīvu tiesību īstenošana parasti neietilpst nekādās vispārējās interesēs. Īpašnieks, kurš atsaucas uz savām autortiesībām, īsteno nevis vispārējās intereses, bet gan savas īpašās intereses. Tādējādi, ja ar autortiesībām var pamatot tādu pamattiesību kā vārda brīvība ierobežojumu, tas tā ir atbilstoši citu personu tiesību aizsardzībai, kas ir ierobežošanas pamats, kurš ir paredzēts gan ECPAK 10. panta 2. punktā, gan Hartas 52. panta 1. punktā²⁷.

52. Šīs citu personu tiesības ietver, pirmkārt, tiesības un brīvības, kuras ir garantētas ECPAK un Hartā. Šāda konflikta situācija saistībā ar dažādām pamattiesībām pieprasa to līdzsvarošānu²⁸. Autortiesības kā intelektuālā īpašuma tiesības šīs aizsardzības vajadzībām ir pielīdzināmas tiesībām uz īpašumu, kuras garantētas atbilstoši ECPAK Papildu protokola 1. pantam un Hartas 17. pantam²⁹. Tiesa vairākkārt ir atzinusi nepieciešamību nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp intelektuālā īpašuma tiesībām, ieskaitot autortiesības, un citām pamattiesībām, kuras garantētas Hartā³⁰.

53. Tomēr man nešķiet, ka šī loģika varētu tikt piemērota īpašā situācijā, kurā, kā tas ir šajā lietā, autortiesību īpašnieks ir dalībvalsts. Dalībvalstis, kā arī ECPAK parakstījušās valstis ir nevis pamattiesību saņēmējas, bet to nodrošinātājas. Tām ir pienākums ievērot un aizsargāt šīs tiesības nevis savā labā, bet gan indivīdu labā. Proti, pret ko valstis aizsargātu to pamattiesības? Acīmredzami ne pret pašām un tātad pret indivīdiem. Tas būtu pretrunā pašai pamattiesību loģikai, kas ir izstrādāta kopš 1789. gada Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācijas un kas ir aizsargāt nevis valsts varu no privātpersonām, bet gan privātpersonas no valsts varas.

27 Precīzāk, Hartā ir minētas “citu personu tiesības un brīvības”, savukārt ECPAK ir atsauce tikai uz “tiesībām”. Tomēr es uzskatu, ka šie jēdzieni ir līdzvērtīgi.

28 Šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2013. gada 10. janvāris, *Ashby Donald* u.c. pret Franciju (CE:ECHR:2013:0110)UD003676908, 40. punkts). Skat. arī Peers, S., minēts iepriekš, 1475. lpp.

29 Hartas 17. panta 2. punktā tāpat skaidri ir minēts intelektuālais īpašums.

30 Skat. saistībā ar nesenu piemēru spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Mc Fadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, 82.–84. punkts).

54. Protams, es negribu teikt, ka valsts nevar izmantot *civiltiesības* uz īpašumu, ieskaitot uz intelektuālo īpašumu. Tomēr valsts nevar atsaukties uz *pamattiesībām* uz īpašumu, lai ierobežotu citas pamattiesības, kuras garantētas ECPAK un Hartā.

55. Turklāt, pat ja tiktu uzskatīts, ka ECPAK 10. panta 2. punktā un Hartas 52. panta 1. punktā minētās citu personu tiesības kā iespējamais attaisnojums vārda brīvības ierobežojumam ietver ne tikai tiesības, kuras ir aizsargātas ar šiem instrumentiem, bet arī citas tiesības, to pašu iemeslu dēļ, kuri izklāstīti iepriekš, uzskatu, ka šis attaisnojums nevar tikt balstīts uz pašas valsts tiesībām. Proti, ja valsts varētu atsaukties uz savām īpašajām tiesībām, kuras nav vispārējās intereses, lai ierobežotu pamattiesības, tā rezultātā pamattiesības tiktu iznīcinātas.

56. Tādējādi vienīgais pamats, uz kuru dalībvalsts var balstīties, lai attaisnotu ECPAK vai Hartā garantēto pamattiesību ierobežojumu, ir vispārējās intereses. Tomēr, kā esmu to minējis iepriekš, šajā lietā Vācijas Federatīvā Republika ir uzskatījusi, ka vārda un preses brīvības ierobežojums, kas izrietētu no *Funke Medien* saukšanas pie atbildības par pamatlietā aplūkoto dokumentu izpaušanu, būtu nesamērīgs attiecībā uz vispārējām interesēm – aizsargāt minēto dokumentu konfidencialitāti. Šādā situācijā dalībvalsts tā vietā, lai atsauktos uz vispārējām interesēm, nevar atsaukties uz savām autortiesībām.

57. Pat ja tiktu pārvarētas šīs grūtības, piemēram, uzskatot, ka valsts autortiesību aizsardzība ietilpst vispārējās interesēs, kas, manuprāt, ir apšaubāms, gan ECPAK 10. panta 2. punktā, gan Hartas 52. panta 1. punktā tiek pieprasīts, lai vārda brīvības ierobežojumi būtu nepieciešami³¹. Tomēr man šķiet, ka izskatāmajā lietā šis nosacījums nav izpildīts.

Autortiesību uz militārajiem ziņojumiem aizsardzības nepieciešamība

58. Ar autortiesībām tiek īstenoti divi galvenie mērķi. Pirmais mērķis ir tās personiskās saiknes aizsardzība, kura saista autoru ar viņa darbu kā viņa intelektuālo jaunradi un tādējādi zināmā mērā kā viņa personības izpausmi. Galvenokārt runa ir par personisko tiesību jomu. Otrais mērķis ir ļaut autoriem izmantot savus darbus saimnieciski un tādējādi gūt ienākumus par savām radošajām pūlēm. Runa ir par mantisko tiesību jomu, kas ir saskaņota Savienības tiesību līmenī. Lai no autortiesībām izrietošu vārda brīvības ierobežojumu varētu kvalificēt par nepieciešamu, tam ir jāatbilst vismaz vienam no šiem mērķiem. Tomēr man šķiet, ka autortiesību aizsardzība attiecībā uz tādiem militārajiem ziņojumiem kā pamatlietā aplūkotie neatbilst nevienam no tiem.

59. Pirmkārt, attiecībā uz autora saikni ar viņa darbu aizsardzību ir jānorāda, ka, lai gan Vācijas Federatīvā Republika ar juridiskas fikcijas palīdzību var būt autortiesību īpašniece attiecībā uz konkrētajiem dokumentiem, tā acīmredzamu iemeslu dēļ noteikti nav to autore. Patiesais sagatavotājs vai, ticamāk, sagatavotāji ir pilnīgi anonīmi, jo attiecīgie dokumenti ir tikuši izstrādāti ilgstoši un tiem, tāpat kā ikvienam oficiālam dokumentam, ir jāiziet hierarhiska kontrole. Šie sagatavotāji izstrādā dokumentus vai to daļas nevis saistībā ar personisku radošo darbību, bet ar savu profesionālo pienākumu kā ierēdņi vai amatpersonas³². Tādējādi nav paša šo dokumentu patiesā autora tāda izpratnē, kāda šim terminam ir autortiesībās, un līdz ar to nevar būt runa par viņa saiknes ar darbu aizsardzību.

31 Konvencijā ir piebilsts “demokrātiskā sabiedrībā”, kas Hartā, iespējams, tiek uzskatīts par atzītu. Šeit es neapsprīdīšu prasību par ierobežojumu likumīgo raksturu, jo autortiesību aizsardzība nepārprotami izriet no likuma.

32 Skat. arī manas piezīmes par šiem dokumentiem kā darbu šo secinājumu daļā, kas veltīta prejudiciālo jautājumu pieņemamībai.

60. Ir taisnība, kā tas ir apstiprināts Direktīvas 2001/29 preambulas 19. apsvērumā, ka tās piemērošanas joma, tāpat kā turklāt Savienības tiesības vispār, uz personiskajām tiesībām neattiecas. Tomēr gan personiskās, gan mantiskās autortiesības izriet no īpašās saiknes, kas pastāv starp autoru un viņa darbu, un tās ir ar to pamatojamas. Tādējādi, ja nav autora, nevar būt runa par autortiesībām – ne personiskām, ne mantiskām.

61. Otrkārt, attiecībā uz saimniecisku izmantošanu ir izrādījies, ka Vācijas Federatīvās Republikas iesniegtās prasības pamatlietā mērķis bija nevis attiecīgo dokumentu kopumā, kuru versija *UdÖ* formā bija publicētā, konfidenciālā rakstura aizsardzība, bet vienīgi noteiktas informācijas, kas tiek uzskatīta par sensitīvu, konfidenciālā rakstura aizsardzība. Tomēr uz to nekādi neattiecas autortiesību mērķi. Tādējādi autortiesības šeit ir izmantotas, lai īstenotu mērķus, kuri ar tām nekādi nav saistīti.

62. Tādējādi Vācijas Federatīvā Republika, uzskatot, ka interese aizsargāt attiecīgos dokumentus kā konfidenciālu informāciju nepamatoja vārda brīvības ierobežojumu, kas no tā izrietētu, ir izlēmusi panākt tādu pašu rezultātu, norādot uz savām autortiesībām uz šiem dokumentiem, lai gan ar autortiesībām tiek īstenoti pilnīgi atšķirīgi mērķi un pat nav pierādīts, ka šie dokumenti ir darbi šo tiesību izpratnē.

63. Manuprāt, šāda prakse nav pieņemama.

64. Proti, vārda brīvības ierobežojums, kas izrietētu no attiecīgo dokumentu aizsardzības ar autortiesībām, ne tikai nav nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, bet ir tai lielā mērā kaitīgs. Viena no vissvarīgākajām vārda brīvības un tās sastāvdaļas – plašsaziņas līdzekļu brīvības, kas konkrēti ir minēta Hartas 11. panta 2. punktā, – funkcijām ir varas iestāžu kontrole, ko īsteno pilsoņi, kas ir būtisks ikvienas demokrātiskas sabiedrības elements. Taču šī kontrole var tikt veikta arī ar noteiktas informācijas vai noteiktu dokumentu, kuru saturu vai pat esamību (vai neesamību) varas iestādes vēlētos slēpt, izpaušanu. Noteiktai informācijai, protams, ir jāpaliek slepenai pat demokrātiskā sabiedrībā, ja tās izpaušana rada apdraudējumu valsts būtiskajām interesēm un tādējādi pašai tās sabiedrībai. Līdz ar to šī informācija ir jāklasificē un jāaizsargā saskaņā ar šim nolūkam paredzētām procedūrām, kuras tiek piemērotas tiesas uzraudzībā. Tomēr ārpus šīm procedūrām vai tad, ja valsts pati atsakās tās piemērot, tai nedrīkst ļaut atsaukties uz tās autortiesībām uz jebkuru dokumentu, lai kavētu veikt tās darbības kontroli.

Secinājumi par šo daļu

65. Rezumējot – uz pamatlietā aplūkoto dokumentu iespējamo aizsardzību ar autortiesībām neattiecas intelektuālā īpašuma pamattiesības, un tādējādi tā ir jāanalizē vienīgi kā Hartas 11. pantā minētās vārda brīvības ierobežojums. Taču šis ierobežojums nav nepieciešams un patiesībā neatbilst nekādām vispārējām interesēm un vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības tās 52. panta 1. punkta izpratnē.

66. Tādēļ iesaku Tiesai, ja tā izlemtu analizēt prejudiciālos jautājumus izskatāmajā lietā pēc būtības, atbildēt, ka Hartas 11. pants, lasot to kopā ar tās 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts nevar atsaukties uz autortiesībām, kuras izriet no Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta un 3. panta 1. punkta, lai saistībā ar vispārējo interešu jautājumu apspriešanu nepieļautu konfidenciālu dokumentu, kurus ir izdevusi šī dalībvalsts, izziņošanu sabiedrībai. Šī interpretācija neliedz šai dalībvalstij, ievērojot Savienības tiesības, piemērot citas savu iekšējo tiesību normas, it īpaši tās, kuras attiecas uz konfidenciālas informācijas aizsardzību.

Prejudiciālie jautājumi

67. Kā esmu norādījis savās ievada piezīmēs, es ierosinu Tiesai pārformulēt prejudiciālos jautājumus, lai veiktu autortiesību, kas ir saskaņotas Savienības tiesībās, piemērojamības analīzi attiecībā uz pamatlietā aplūkotojumiem dokumentiem vārda brīvības gaismā. Šī analīze un tādējādi ierosinātais risinājums ir iepriekšēji attiecībā uz prejudiciālajiem jautājumiem, kādus tos ir formulējusi iesniedzējtiesa.

68. Proti, pirmais prejudiciālais jautājums attiecas uz rīcības brīvību, kas ir dalībvalstīm Direktīvas 2001/29 transponēšanā. Kā norāda iesniedzējtiesa savā lūgumā, šis jautājums ir ticis uzdots *Bundesverfassungsgericht* (Federālā konstitucionālā tiesa) judikatūras kontekstā. Saskaņā ar šo judikatūru, ja dalībvalstīm ir rīcības brīvība Savienības tiesību piemērošanā, šī piemērošana būtu jāizvērtē to pamattiesību gaismā, kādas tās ir izteiktas Vācijas konstitūcijā, savukārt, nepastāvot šādai rīcības brīvībai, vienīgi Harta būtu atbilstoša kā atskaites punkts. *Bundesverfassungsgericht* (Federālā konstitucionālā tiesa) esot attīstījusi šo judikatūru, ievērojot Tiesas judikatūru³³. Tomēr atbilde, kuru es ierosinu sniegt, izriet no saistības starp Savienības tiesību normām, proti, Direktīvas 2001/29 normām, un Hartas normām, nepastāvot nepieciešamībai analizēt dalībvalstu rīcības brīvību.

69. Otrajā prejudiciālajā jautājumā iesniedzējtiesa vaicā par iespēju (vai nepieciešamību) ņemt vērā vārda brīvību, lai interpretētu izņēmumus no autortiesībām, kuri ir paredzēti Direktīvas 2001/29 5. pantā. Ir taisnība, ka šādu ņemšanu vērā ir ieteikusi Tiesa spriedumā *Deckmyn un Vrijheidsfonds*³⁴. Tomēr situācija šajā lietā atšķiras no situācijas izskatāmajā lietā. Proti, risinājums lietā, kurā tika taisīts spriedums *Deckmyn un Vrijheidsfonds*, pamatojās uz prezumpciju par attiecīgā izņēmuma (izņēmums attiecībā uz parodiju) piemērojamību šajā lietā³⁵. Runa bija par to, vai tas varēja tikt *nepiemērots*, pamatojoties uz to, ka konkrēto autortiesību īpašnieku legītimās intereses bija pretējas šai piemērošanai³⁶.

70. Izskatāmajā lietā iesniedzējtiesa, šķiet, vedina uz izņēmumu, kuri var tikt izmantoti, paša tvēruma un piemērošanas nosacījumu plašu interpretāciju. Tomēr es uzskatu, ka tādā īpašā konfigurācijā, kāda tā ir pamatlietā, autortiesību aizsardzība ir jānoraida, lai gan, iespējams, ir piemērojams izņēmums.

71. Trešajā prejudiciālajā jautājumā iesniedzējtiesa aicina Tiesu izskatīt iespēju, pamatojoties uz vārda brīvības aizsardzību, piemērot autortiesībām citus izņēmumus un ierobežojumus, kuri nav paredzēti Direktīvā 2001/29. Atbilde, kuru es ierosinu sniegt, varētu šķist labvēlīga priekšlikumam, kurš ir izvirzīts šajā prejudiciālajā jautājumā. Tomēr pastāv būtiska atšķirība starp iesniedzējtiesas pieeju un pieeju, kuru es piedāvāju pieņemt šajos secinājumos. Proti, viena lieta ir likt uzsvāru uz vārda brīvību saistībā ar autortiesībām konkrētā un ļoti īpašā situācijā, cita lieta ir saskaņotā autortiesību sistēmā, ārpus pozitīvām Savienības tiesību normām, kuras reglamentē šo jomu, ieviest izņēmumus un ierobežojumus, kuri pēc savas būtības būtu piemērojami vispārēji.

72. Šo iemeslu dēļ iesaku Tiesai detalizēti neanalizēt prejudiciālos jautājumus. Turklāt, tā kā šie paši jautājumi ir uzdoti divās citās lietās, kuras jau esmu minējis, Tiesai būs iespēja uz tiem atbildēt. Šīs divas citas lietas attiecas uz tipiskām autortiesību piemērošanas situācijām, kurās šo jautājumu analīzei būs lietderīga iedarbība.

33 It īpaši spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 29. punkts).

34 Spriedums, 2014. gada 3. septembris (C-201/13, EU:C:2014:2132, rezolūtivās daļas 2) punkta otrā daļa).

35 "Pieņemot, ka attiecīgais zīmējums pamatlietā atbilst minētajām [parodijas] galvenajām raksturiezīmēm [..]" (spriedums, 2014. gada 3. septembris, *Deckmyn un Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132, rezolūtivās daļas 2) punkta trešā daļa).

36 Spriedums, 2014. gada 3. septembris, *Deckmyn un Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132, 30.–32. punkts).

Secinājumi

73. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, iesaku Tiesai atzīt par nepieņemamiem *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) šajā lietā uzdotos prejudiciālos jautājumus vai arī atbildēt uz šiem jautājumiem šādi:

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pants, lasot to kopā ar tās 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts nevar atsaukties uz tās autortiesībām, kuras izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 2. panta a) punkta un 3. panta 1. punkta, lai saistībā ar vispārējo interešu jautājumu apspriešanu nepieļautu konfidenciālu dokumentu, kurus ir izdevusi šī dalībvalsts, izziņošanu sabiedrībai. Šī interpretācija neliedz šai dalībvalstij, ievērojot Savienības tiesības, piemērot citas savu iekšējo tiesību normas, it īpaši tās, kuras attiecas uz konfidenciālas informācijas aizsardzību.